

פרשת עקב.

(ח ח): אֶרֶץ חֲטָה וְשִׁעוּרָה וְגַפְּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ:
 עי' ר' בחיי: ארץ חטה ושעורה לפי שהארץ מכוונת כנגד העשירית לכך נשתבחה
 בעשרה דברים¹ כי התבואה חמשה מינים ולקח מהם השנים שהם עיקר והניח שבולת שועל
 ושיפון וכוסמין שהן בכלל חטה ושעורה הרי חמשה וגפן ותאנה ורמון זית ודבש הרי עשרה
 וכן נשתבחה בארץ זבת חלב² ודבש³ כלומר הרצון המשפיע הרחמים והדין כלשון
 (בראשית לו לט) בת מי זהב⁴ והמשכיל יבין.

(ח י): וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:
 עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה וברכת את ה' אין הברכה צורך הדיוט בלבד וגם אינה הודאה
 בלבד אבל הוא לשון תוספת ורבויו מלשון (שמות כג כה) וברך את לחמך ואת מימך⁵.

¹ עי' זהר (ח"ב דף קכ ע"ב): ומסטרא דתבואות ה' מיני נהמא תבירין מכלהו ואינון חטה ושעורה
 וכסמת ושבולת שועל ושיפון אמתיל לון לישראל הדא הוא דכתיב (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהו"ה
 ראשית תבואתה בה' כד יפקון מגלותא הכי יהון תבירין עד דיתבריר אוכל מתוך פסולת דהיינו קש
 ערב רב עד דיתבררו וישתמודעו ישראל ביניהו כבר דאתבריר מגו מוץ ותבן.
 ועד דיתבררו מנייהו ' דאיהו מעשר לא שריא על ה' דאיהו נהמא דה' מינין לקיימא אומאה (שמות
 יז יז) כי יד על כס"ה ובגין דא מוץ ותבן אינו מחוייב במעשר עד דיתבריר לבתר דיתבריר מתכנסין
 לההוא אתר דאקרי ירושלם כמה דחטה דבתר דאתבריר קש ותבן מכניסין לה לאוצר הכי יתכנסון
 ישראל דאינון בר לירושלם דאיהו בנויה על הר יהו"ה דאתמר בה (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יהו"ה
 ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב נקי כבר דאיהו עבורא כד אתבריר מגו פסולת בההוא
 זמנא נשקו בר כדבקדמיתא דאתמר ביה (שיר א ב) ישקני מנשיקות פיהו בר תרגום בן בההוא זמנא
 דיהון נקיים כבר מגו קש ותבן שריא שמיה עלייהו וקרא לון (שמות ד כב) בני בכורי ישראל.
 תרגום: ומצד של תבואות חמשה מיני לחם שבורים מכולם והם חטה ושעורה וכסמת ושבולת
 שועל ושיפון המשיל אותם לישראל זהו שכתוב (ירמיה כ) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה בה'
 כשיצאו מהגלות כך יהיו שבורים עד שיתברר אכל מתוך פסולת שהינו קש ערב רב עד שיתבררו
 וידעו ישראל ביניהם כמו בר שנברר מתוך מוץ ותבן.

ועד שיתבררו מהם ' שהיא מעשר לא שורה על ה' שהוא לחם של חמשה מינים לקיים את השבועה
 כי יד על כס"ה ולכן מוץ ותבן אינו מחוייב במעשר עד שיתברר אחר שיתברר מתכנסים לאותו מקום
 שנקרא ירושלים כמו שאת החטה אחר שנברר קש ותבן מכניסים אותה לאוצר כך יתכנסו ישראל
 שהם בר לירושלים שהיא בנויה על הר ה' שנאמר בה מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי
 כפים ובר לבב נקי כמו בר שהיא תבואה כשנבררת מתוך פסולת באותו זמן נשקו בר כבתחלה שנאמר
 בו ישקני מנשיקות פיהו בר תרגום בן באותו זמן שיהיו נקיים כמו בר מתוך קש ותבן שורה שמו
 עליהם וקורא להם בני בכורי ישראל.

ועי' זהר (ח"ג דף רמד ע"א): ועשירית האיפה אמאי אלא עשירית האיפה לקבל כ"י דאיהו עשיראה
 דדרגין ואצטריכא לאתייהבא בין תרין דרועין ואיהו סלת נהמא ואיהו נהמא ובגין דאיהו נהמא לא
 אתפקד על נהמא דחמשת מינין דאיהו חטה ושעורה ושיפון וכו' ממנא דעלמא ולא שוי ממנא עלייהו
 אלא קב"ה בלחודווי ובג"ד מאן דמזלל בנהמא וזריק ליה בארעא עניותא רדיף אבתריה וחד ממנא
 אתפקד על דא ואיהו רדיף אבתריה למיהב ליה עניותא ולא יפוק מן עלמא עד דיצטרך לברייין ועליה
 כתיב נודד הוא ללחם איה נודד הוא ויהך מטלטל וגלי מאתר לאתר ללחם איה הוא ולית מאן דישיגח
 עליה הה"ד איה מאן דירחם עליה בגין דלא ישכח

תרגום: "ועשירית האיפה" מדוע, אלא עשירית האיפה כנגד כנסת ישראל, שהיא העשירית
 שבמדרגות. וצריכה להנתן בין שתי זרועות, והיא סולת הלחם, והיא לחם, ומשום שהיא לחם לא
 הפקד על לחם של חמשת המינים, שהם חטה ושעורה ושיפון וכו' ממונה של העולם, ולא שם ממונה
 עליהם אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. ומשום זה מי שמזלזל בלחם וזורק אותו בארץ, עניות רודפת
 אחריו, וממונה אחד הפקד על זה, והוא רודף אחריו לתת לו עניות, ולא יוצא מן העולם עד שיצטרך
 לבריות, ועליו כתוב "נודד הוא ללחם" איה נודד הוא וילך, מטלטל וגולה ממקום למקום, ללחם איה
 הוא, ואין מי שישגיח עליו, זהו שכתוב איה מי שירחם עליו משום שלא ימצא.

² עי' ספר הפליאה: זה החסד נקרא חלב.
³ עי' תיקו"ז (מא ע"א): וטעמו כצפחית בדבש (שם ח) מסטרא דשמאלא.
⁴ עי' אד"ר (קמב ע"א): בת מי זהב אתבסמו ואתכלילו דא בדא מי זהב רחמי ודינא.
⁵ עי' זהר (ח"ג רע ע"ב): והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' ואכלת ושבעת וברכת את

(ח יא): הַשְּׁמֵר לְךָ בְּפִי תִשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְבַלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקְתָּיו אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם:
 ע"י ר' בחיי: כבר ידעת כי משה יזכיר בכל משנה תורה ה' אלהיך⁷⁶ והוא העולם אשר קדשנו במצותיו בסוד הברכה⁸ והבן זה.

י"י אלהיך וגו' פקודא דא לברכא ליה לקב"ה על כל מה דאכיל ושתי ואתהני בהאי עלמא ואי לא בריך אקרי גזלן לגבי קב"ה דכתיב גזול אביו ואמו והא אוקמוה חברייא בגין דברכאן דברין ב"נ לקב"ה אתי לאמשכא חיינ ממקורא דחיי לשמיה דקב"ה קדישא ולאקא עליה מההוא משחא עלאה ואתי לאתמשכא מתמן לכל עלמא וכתוב ואתי וברכת את י"י אלהיך ואינון ברכאן אריק ב"נ באינון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכאן כל אינון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כלהו כחדא וע"ד אצטריך ב"נ לשואה רעותיה ברזא דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובנין כלא כחדא ומאן דמברך לקב"ה אתברך ונטיל חולקיה מאינון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא כיון דשמא דקב"ה מתברך מתמן נחית ושרא על רישיה חולקא קדמאה והא אוקימנא דכתיב בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך (אזכיר כד"א יזכור כל מנחותיך) כיון דההיא ברכה אתי ושרייא על רישיה מתמן אתפשט בכל עלמא בשעתא דאינון ברכאן נחתין מתערין גו חקל תפוחין קדישין ופגעי בהו כמה דרגין דממנן בעלמא ונחתי בהו ואמרי ומכריזי דא איהו דורונא דשדר פלוני לקב"ה מאן אתר נחתי לבתר דנחתי מאתר רישא חדא דצדיק תמן סלקין מתערי לנחתא אחרנין מלעילא ואתמליין מלעילא ומתתא הה"ד ברכות לראש צדיק כיון דהאי דרגא אתמליין אריק להאי כלה ומתמן נגדין ואתמשכן לתתא תרגום: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך וגו' מצוה זו לברך את הקדוש ברוך הוא על כל מה שאוכל ושותה ונהנה בעולם הזה ואם לא בריך נקרא גזלן לקדוש ברוך הוא שכתוב גזול אביו ואמו והרי פרשוה החברים משום שהברכות שמברך אדם את הקדוש ברוך הוא באות להמשיך חיים ממקור החיים לשמו של הקדוש ברוך הוא הקדוש ולהריק עליו מאותו השמן העליון ובא להמשיך משם לכל העולם. וכתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך.

ואותן הברכות מוריק אדם באותם הדיבורים מאותו המקור העליון ומתברכים כל אותן הדרגות והמקורות ומתמלאים להריק על כל העולמות וכולם מתברכים כאחד. ועל זה צריך אדם לשים רצונו בסוד הברכות כדי שיתברכו אבות ובנים הכל כאחד ומי שמברך את הקדוש ברוך הוא מתברך ולוקח חלקו מאותן הברכות בתחלה של כל העולם שלמטה כיון ששמו של הקדוש ברוך הוא מתברך משם יורד ושורה על ראשו החלק הראשון והרי בארנו שכתוב בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך (אזכיר כמו שנאמר יזכר כל מנחותך) כיון שאותה ברכה באה ושורה על ראשו משם מתפשטת בכל העולם. בשעה שאותן הברכות יורדות מתערות בתוך שדה התפוחים הקדושים ופוגשות בהן כמה דרגות של ממונים בעולם ויורדות עמן ואומרות ומכריזות זהו הדורון ששלח פלוני לקדוש ברוך הוא מאיזה מקום יורדות לאחר שיורדות ממקום ראש אחד של הצדיק שם עולות מתעוררות להוריד אחרות מלמעלה ומתמלא מלמעלה ומלמטה זהו שכתוב ברכות לראש צדיק כיון שדרגה זו מתמלאת מוריקה לכלה הזו ומשם שופעות ונמשכות למטה.

⁶ ע"י זהר (ח"ג רסה ע"א): ת"ח כתיב משה ידבר והאלהים יעננו בקול ותנינון מאי בקול בקולו של משה ושופיר הוא בקולו של משה דייקא בההוא קול (דאיהו) קול אחר ביה על כל שאר נביאין (ומתמן משה אתן על כלהו) ובגין דאיהו אתאחיד על כלהו בההוא קול דרגא עלאה הוה אמר להו לישראל י"י אלהיך איהו דרגא דאקרי שכינתא דשרייא בגווייהו זכאה חולקיה.

תרגום: בא וראה כתוב משה ידבר והאלהים יעננו בקול ושנינו מה זה בקול בקולו של משה ויפה הוא דווקא בקולו של משה באותו קול (שהוא) אחוז בו על כל שאר הנביאים (ומשם משה ניזון על כלם) ומשום שהוא נאחז על כולם באותו קול דרגה עליונה היה אומר לישראל ה' אלהיך היא דרגה שנקראת שכינה ששורה בתוכם אשרי חלקו. [ע"י שער לח פרק ו].

⁷ ע"י לעיל פרישת עקב הערה 6 וע"י זהר (ח"ג לג ע"ב): כי יהו"ה אלהיך אש אוכלה הוא (דברים ד ט) האי אש צריך ליה תמיד עמה דלית ליה כביה דאיהו אכיל כל קרבנין דצלותין ומלין דאורייתא דאיהו שכינתא איהו פרנסה דיליה.

תרגום: כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא (דברים ד), האש הזו הוא צריך להיות תמיד עמה, שאין לה כביה, שהוא אוכל כל הקרבנות של התפלות, ודברי תורה שהיא השכינה היא פרנסתו.

⁸ ע"י זהר (ח"ג רעא ע"ב): וכד תבין לגבי ההוא אתר ועלין תמן כדין אקרי ההוא אתר מלך ומלך לא אתקרי בר כד אינון מתקרבין לגביה מתברכין ומלכא אימתי אקרי מלך כד רברבנוי אתיין לגביה עתירין מסתפקן בכל מה דאצטריכו בלא חסרונא כדין איהו מלך מלך לתתא כד אלין מעטרין ליה בספוקא בעטרין קדישין והכי אקרי מלך ומאן איהו העולם אשר קדשנו וצונו ובגין דאיהו עלמא דלא אתגלייא לבר ואיהו סתים קרי ליה הכי בארז סתים ועל דא לא אקרי אלא בארז סתים תרגום: וכששבים לאותו מקום ונכנסים לשם אז אותו מקום נקרא מלך ומלך לא נקרא רק כשהם

(ט יח): וְאֶתְנַפֵּל לְפָנָי ה' כְּרֵאשֵׁי אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר חָטַאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינַי ה' לְהַכְעִיסוֹ: ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה ואתנפל לפני ה' – שתי תפלות היו, יאמר כי התפלל לשם המיוחד⁹ ארבעים יום וארבעים לילה, ולא הזכיר התפלה מה היתה¹⁰. והלשון שיזכיר על כל חטאתכם אשר חטאתם לעשות הרע בעיני ה' להכעיסו, יבאר כי מה שעשו העגל וקצצו בו¹¹

מתקרבים אליו ומתברכים ומלך מתי נקרא מלך כשגדוליו באים אליו עשירים מספקים בכל מה שהצטרכו בלא חסרון ואז הוא מלך מלך למטה כשאלו מעטרים אותו בספוק בעטרות קדושות וכאן נקרא מלך ומיהו העולם אשר קדשנו וצונו ומשום שהוא עולם שלא התגלה בחוץ והוא נסתר קורא לו כך בדרך נסתר ועל זה לא נקרא אלא בדרך נסתר.

⁹ ע"י ז"ח (ג ע"ב): וע"כ כדי שלא יטעה אדם, צוה בקרבנות ואמר, אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. וכי תזבחו זבח תודה לה'. וכי תזבחו זבח שלמים לה'. ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה'. הכל לה'. ולא נאמר לאלקים. מ"ט. א"ר אבהו, שם זה הוא משותף, שהמלאכים נקראו אלקים, בני אדם נקראו אלקים, הדיינים נקראו אלקים, ואין אנו יודעים למי מהם זובח, לכך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו.

¹⁰ ע"י זהר חדש (מב ע"א): נפילת אנפין מה היא הא אוקמה דקא עביד כל מה דעביד משה צלותא ותחנונים ובעותין ונפילת אפים דכתיב ואתנפל לפני ה' אבל בתר דמסיים צלותיה ועאל בכל אינון דרגין עילאין ואתקשרת כלה בכלהו אית לנחתא לתתא והואיל ונחית לתתא אצטריך נפילת אנפין באלפא ביתא.

מ"ט בגין דכיון דצלי צלותיה ואודי על חובוי מכאן ולהלאה אחזי גרמיה דמסר נפשיה למאריה ברחימו לדוד אליך ה' נפשי אשא וניחא ליה לההוא סטרא דשרייה ביה מותא ועביד ליה ניחא בדא. תרגום: מה היא נפילת אפים הרי פרשוה שעושה כל מה שעשה משה תפלה ותחנונים ובקשות ונפילת אפים נאמר (דברים ט) ואתנפל לפני ה' אבל אחר שמסים תפלתו ונכנס לתוך אותן הדרגות העליונות והכלה נקשרת בכלם יש לרדת למטה והואיל ויורד למטה צריך נפילת אפים באלפא ביתא מה הטעם משום שכיון שהתפלל תפלתו והודה על חטאו מכאן והלאה מראה את עצמו שמסר נפשו לאדונו באהבה (תהלים כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא ונוח לו לאותו הצד ששורה בו המות ועושה לו בזה נחת.

¹¹ ע"י תיקו"ז קלה ע"ב ז"ל: כל מאן דנטיל מלכות בלא ט' ספירן איהו מקצץ בנטיען, וכל מאן דנטיל ט' ספירן בלא מלכות איהו כופר בעיקר.

וע"י זהר (ח"א רסב ע"א): ות"ח ישראל כד עבדו עגלא ואפרישו ברכאן מהאי הר חרב דאפרישו מניה וא"ו וקציצו בנטיעות באינון נטיען מה כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ההוא עדי עלאה תפלין דרישא ודרעי דשוויין ביד כהה אעידאו מנהון.

ע"י אריכות בלש"ו הקדו"ש שער ז' פרק ו' אות ד' וה'. ובתמצית להבין ההבדל בין כופר בעיקר למקצץ בנטיעות היא כך וזה תמצית דברי הלש"ו אות ד': מידת המלכות היא גילויו ית' בכל המציאות והנהגת עולמות ב"ע. דהיינו על ידי יחוד המאציל א"ס (ע"י ט' ספירות דאצילות) במלכות. וזוהי מהותו הפנימית של האמונה, ההשכלה שהנהגה העליונה יש לה שייכות וייחוד עם התחתונים, וכלול בזה גם החיוב המעשי של האדם בכל התורה כולה. אמנם זה גופא אינו תכלית הבריאה, התכלית האמיתית היא שלבסוף הכל יהיה כלול בא"ס (כלומר שאין התכלית שנחיה חיים ארציים לאור האמונה אלא שנחיה את הידוע ע"פ אמונה עצמה וכפי שיהיה לע"ל). לכן מי שמשמש במלכות לצורכו, דהיינו שעושה פעולה לשם המלכות בלבד לקשרה למטה ללא כוונת יחוד למעלה (כ"ש כאשר כוונתו ח"ו להפרידה בזדון לבו מהספירות העליונות) כמו שהיה בדור הפלגה וכעין זה הוא בקבלה מעשית (כלומר לשנות את הבריאה התחתונה על ידי הניצול של כללי ההנהגה הקיימים וכאילו מודיע בזה שאין השי"ת מתייחד עם עולמו ורק הניח הנהגות אלו הפקר לכל דורש), שהוא מקצץ בנטיעות (שכן מראה שאין שורש הא"ס מיוחד במלכותו ויש כאן נטיעה המנותקת משרשה).

ואם אינו מאמין שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, על אף שמאמין שהוא המציא הכל יש מאין, רק חושב ששילק השגחתו מהתחתונים, והכל נעשה כיום בטבע ובמקרה או מכח זולתו ח"ו, הוא קרוי כופר בעיקר (שכן לשיטתו אין מלכות ה' בארץ ח"ו וכאילו אומר שיש ט' דאצילות ואין להם מלכות להתייחד עמה). ונקרא כך, מכיוון שרק דרך המלכות יש לנו חיבור לא"ס.

וזה תמצית אות ה': והנה דור הפלגה הפליגו בעוון זה, שכן המה עשו בכוונה ובמרד בכדי שיתקיים הפגם לדורות עולם. ומהות חטאם, שהם רצו בקיומו התמידי של הסט"א, וידעו שהסט"א אינו יכול להיות קיים אלא מכח הארת מלכות דאצילות, לכן רצו לבנות מגדל עם כוונת מיוחדות לעניין זה, להמשיך באופן תמידי את עיקר השפע מהמלכות דאצילות ובכך חשבו להשליט את הז"ן דסט"א על כל העולם. ועל אף שמצד א' כוונתם היתה טובה יותר מכוונת עובדי ע"ז, שכן הם כוונו להמשיך את עיקר השפע מהמלכות דאצילות והבינו שאין לסט"א מעצמו מאומה, אבל זה גופא חסרונם,

הכעיסו בזה לשם המיוחד. וכשיאמר בסמוך (פסוק כו) ואתפלל אל ה' ואמר אדני אלהים¹² אל תשחת, התפלל למדת הדין, והזכיר התפלה מה היתה, והיא היא אותה תפלה שהזכיר בכי תשא (שמות לב יא) למה ה' יחרה אפך בעמך.

(ט כג): וּבְשִׁלַח ה' אֶתְכֶם מִקֶּדֶשׁ בְּרִנֵּעַ לֵאמֹר עָלוּ וּרְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וּתְמַרוּ אֶת פִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הָאֲמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שִׁמְעֶתֶם בְּקוֹלוֹ: עי' ר' בחיי: ויתכן שירמוז ולא האמנתם לו אל השם המיוחד ומשעם זה לא אמר בו כמנהג הכתובים בלשון אמונה שהוא נופל בב' ¹³ כלשון (במדבר כ יב) יען לא האמנתם בי וכן

שכל עי' מרחיקים את עצמם מהיכל ה', וכל מחשבתם בסט"א, ואילו אנשי דור הפלגה באו ליכנס בהיכל המלך על מנת לכבשו. דבר זה לא נתפרש בתורה מכיוון ש"כבוד אלקים הסתר דבר", כי מה שהם כוונו לבטל הוא עיקר הכוונה בקריאת שמע דהיינו לייחד את המלכות דאצילות (שם אדנ"י והשם אלקים המתפשט בב"ע) בז"א דאצילות. והוא עניין הכתוב בהם שאמרו "ונעשה לנו שם", שהם רצו להפריד את השם, הרי הוא המלכות, ממקורו - הרי הוא ז"א ולהפכו להיות "לנו", ובכך לקצץ בנטיעות.

אמנם מש"כ שרצו לקחת את השם אלקים דקדושה לעצמם, וליטול את המלכות דאצילות להשתמש בכחותיה כחפצם, זה היה על ידי השפעת שמות ושימוש בשמות הקדושים, והיה על ידי קבלה מעשית. וכל זה טמון בכח במלכות דאצילות ובשמות אלקים ואדנ"י אשר בה, היוצאים ומסתעפים משם הוי"ה. (וגם היום המשתמש בשמות לצורכו הוא מעין חטא דור הפלגה).¹² עי' זהר (ח"ג רס ע"ב): ר' יהודה אמר מאי שנא הכא דכתיב אדנ"י בקדמיתא באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד ולבסוף יהו"ה וקרינן אלה"ם אלא סדורא הכי הוא מתתא לעילא ולאכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום ולזווגא כלא כחדא כדקא יאות.

תרגום: רבי יהודה אמר מה שונה כאן שכתוב אדנ"י בהתחלה באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, ולבסוף יהו"ה וקוראים אלה"ם, אלא הסדור כך הוא, מלמטה למעלה, ולהכליל מדת יום בלילה, ומדת לילה ביום, ולזווג הכל כאחד כראוי.

וז"ל הרח"ו שם: קאי אמלכות ואח"כ הוי"ה בנקוד אלה"ם המלכות הנקרא אלהים מתייחדת עם הת"ת ואע"פ ששם זה ניקודו בבינה הוא בת"ת בהתייחדו עם המלכות ובינה, ועי' רמב"ן שמות ג ב, ור' בחיי שם ג ד.

¹³ עי' זהר (ח"א כח ע"א): זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי דא שכינתא נערה המאורסה לגבי עמודא דאמצעייתא אתמר בה זאת הפעם וגו' אנא ידענא דאיהי עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת ודאי יקרא אשה מסטרא עלאה דאיהי אמ"א כי מאיש לקחה זאת מסטרא דאב"א דאיהו י'. תרגום: "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", זו שכינה, נערה המאורסה לעמוד האמצעי, נאמר בה "זאת הפעם וגו'", אני ידעתי שהיא עצם מעצמי ובשר מבשרי, "לזאת" ודאי "יקרא אשה" מצד עליון שהיא אמא, "כי מאיש לוקחה זאת", מצד של אבא שהוא י'. ועי' הערה הבאה בשם התיקו"ר קיא ע"ב.

מאחר וזה ענין כללי, הארכנו.

עי' תיקו"ז (כג ע"א): ובגין דא מאן דבעי לאשגא למלכא לית ליה רשו לאשגא ליה אלא בשכינתא הה"ד אל יתהלל וכו' כי אם בזאת וגו' ואהרן כד עאל לקדש קודשין ביומא דכפורי בה הוה עאל דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש דאיהי עת לעשות לה' ומשה בגינה אתקיים בעלמא (נ"א עלמא דא בתר דמית) הה"ד וזאת הברכה אשר וגו' ובה עביד עשר מכתשין לפרעה הה"ד ואולם בעבור זאת העמדתין ויעקב בגין דהוה ידע דכל רעותא דמלכא בה מני לבנוי עלה דלא יעלון קדם מלכא אלא בה וכל שאלתין דילהון בצלותין ובעותין למלכא דיהון בה הה"ד וזאת אשר דבר להם אביהם וגו' ודוד בגין דהוה ידע דכל רעותא וחילא ותוקפא דמלכא בה אמר (תהלים כ"ז) אם תחנה וגו' בזאת אני בוטח דאתמר עלה ומלכותו בכל משלה ומאן דלא שת לבו גם לזאת עליה אתמר וכסיל לא יבין את זאת.

תרגום: ולכן, מי שרוצה להשיג את המלך, אין לו רשות להשיג אותו אלא עם השכינה, זהו שכתוב "אל יתהלל וכו' כי אם בזאת יתהלל וגו'" (ירמיה ט כב). ואהרן כשנכנס לקדש הקדשים ביום הכפורים, בה היה נכנס, שכתוב "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (ויקרא טז ג), שהיא "עת לעשות ליהו"ה". ומשה בשבילה התקים בעולם (עולם זה אחר שמת) זהו שכתוב "וזאת הברכה אשר בך וגו'", ובה עשה עשר מכות לפרעה, זהו שכתוב "ואולם בעבור זאת העמדתין". ויעקב משום שהיה יודע שכל רצונו של המלך בה, צוה את בניו עליה שלא יכנסו לפני המלך אלא בה, וכל משאלותיהם בתפילות ובקשות למלך שיהיו בה, זהו שכתוב "וזאת אשר דבר להם אביהם וגו'" (בראשית מט כח). ודוד משום שהיה יודע שכל הרצון והכח והתוקף של המלך הוא בה, אמר "אם תחנה וגו' בזאת אני בוטח". שנאמר עליה "ומלכותו בכל משלה", ומי שלא שת לבו גם לזאת, עליו נאמר "וכסיל לא יבין את זאת".

(שמות יד לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו וכן (דברים א לב) ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם ורבים כן כי אילו אמר בו לא היה צריך לכתוב ולא שמעתם בקולו כי באור מלת בו בשמו וקולו הוא שמו ולכך הוצרך לומר לו כדי שיזכיר הכתוב שמו הגדול¹⁴ וזכרו ויהיה שעור הכתוב ותמרו את פי ה' אלהיכם ולא האמתם לו הוא ה' אלהיכם ולא שמעתם בקולו

עי' זהר (ח"ג דף רנו ע"ב): כל קרבנין ועלוון אינון ליהו"ה ואתקריאת קרבן על שם דאתקריבו בה כל כנויין ליהו"ה ובגין דא אתמר עלה קרבנו קערת כסף אחת לית דרגא דאתקריב לגבי יהו"ה פחות מנה ולית צלותא ופקודא מכל פקודין דאורייתא וכל קרבנין ועלוון דאינון לבר מנה בכל דרגין דספיראן לא מתקבלן קדם יהו"ה לבר מנה ובגין דא אתמר עלה בזאת יבא אהרן אל הקדש ובג"ד אמר נביא כי אם בזאת יתהלל המתהלל:

תרגום: כל הקרבנות והעולות הם ליהו"ה, ונקראת קרבן על שם שמתקריבים בה כל הכנויים ליהו"ה. ומפני זה נאמר עליה "קרבנו קערת כסף אחת", אין דרגה שנקרבת לגבי יהו"ה פחותה ממנה, ואין תפלה ומצוה מכל מצוות התורה וכל קרבנות ועולות שהם לחוץ ממנה בכל דרגות הספירות, לא מתקבלות לפני יהו"ה חוץ ממנה. ומפני זה נאמר עליה "בזאת יבא אהרן אל הקדש", ומפני זה אמר הנביא "כי אם בזאת יתהלל המתהלל".

ועי' תיקו"ז (יב ע"ב): ובגין דאורייתא מינה אתיהיבת אמר למשה וראית את אחורי וכו' דלית נביא וחכם יכיל לעאלא לעילא פחות מן דא ובגין דא אתקריאת מפתחות החיצוניים אנפין דילה ואנפין דלגאו מפתחות הפנימיים והא אתמר לעיל דאם בר נש לית בידיו מפתחות החיצוניים במאי ייעול ובגין דא אתמר בה זה השער לה'.

ובגין דלית השגה לנביא וחזוהי וחכם פחות מינה אמר הנביא כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו וכו' כי אם בזאת יתהלל וכו' וידוע אותי ובגין דא יעקב אוליף לה לבנוי ויהיב לון קבלה מינה הדא הוא דכתיב וזאת אשר דבר להם אביהם ודוד דהוה ליה קבלה מינה אמר לגבה אם תחנה עלי מחנה וכו' רמיז לה בהאי תגא וסליק מחשבתיה לגבה ואמר לא יירא לבי וכו'.

תרגום: ומשום שהתורה נתנה ממנה, אמר למשה (שמות לג כג) "וראית את אחרי וכו'", שאין נביא וחכם יכול להכנס למעלה פחות מזה, ולכן נקראים מפתחות החיצוניים הפנים שלה, ופנים שבפנים מפתחות הפנימיים, והרי נתבאר למעלה שאם אין לאיש בידיו מפתחות החיצוניים במה יכנס, ומשום זה נאמר בה (תהלים קיח כ) "זה השער ליהו"ה".

ומשום שאין השגה לנביא וחזוהי וחכם פחות ממנה, אמר הנביא "כה אמר יהו"ה אל יתהלל חכם בחכמתו וכו' כי אם בזאת יתהלל וכו' וידוע אותי" (ירמיה ט כב), ולכן יעקב למד אותה לבניו, ונתן להם קבלה ממנה. זהו שכתוב (בראשית מט כח) "וזאת אשר דבר להם אביהם", ודוד שהיה לו קבלה ממנה, אמר לה (תהלים כז ג) "אם תחנה עלי מחנה וכו'", רמז אותה בכתר הזה, והעלה מחשבתו אליה, ואמר (שם) "לא יירא לבי וכו'".

ועיי"ש (כ ע"א): ואינון שבע ספירן כלילן בשבע שמהן וכלהו כלילת לון בת שבע ולית ספירה מכלהו ספירן דיהא לה רשו לארקא ברכאן ולאשפעא לתתאין אלא בבת שבע בגין דאיהי קשורא דכלהו ספירן דאי ספירן הוו מריקין לבר מינה הוה פרודא ובגין דא לית רשו לארקא ספירא לשום אתר בר מינה לגבי תתאין ובגין דא אתמר בה אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת יבא אהרן אל הקדש דלית רשו לנביא וחכימא למנדע לעילא שום מדע אלא בה ובגינה אתמר ומשה עלה אל האלהים ודוד בגינה אמר אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' איהו שלימו דאדם שלימו דחודא שלימו דשמא קדישא שלימו דכל ספירה וספירה.

תרגום: ואותן שבע ספירות כלולות בשבעה שמות. ואת כולם כוללת בת שבע, ואין ספירה מכל הספירות שיהיה לה רשות להוריק ברכות ולהשפיע לתחתונים אלא בבת שבע, משום שהיא הקשר של כל הספירות, שאם הספירות היו מריקות מחוץ לה היה פרוד. ומשום זה, אין רשות לספירה להריק לשום מקום פרט לה אל התחתונים, ומשום כך נאמר בה "אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת" (ירמיה ט כב), "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (ויקרא טז ג), שאין רשות לנביא וחכם לדעת למעלה שום מדע אלא בה, ובשבילה נאמר "ומשה עלה אל האלהים" (שמות יט ג), ודוד אמר בגללה "אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום ליהו"ה" (תהלים קלב ד - ה), הוא שלמות האדם, שלמות היחוד, שלמות השם הקדוש, שלמותה של כל ספירה וספירה.

¹⁴ עי' זהר ח"ב קה ע"א: ומה תעשה לשמך הגדול שמא גדול דא בנינא קדמאה שמא קדמאה אלהים.

עי' זו"ח (ג ע"ב): דא"ר יהושע, מאי דכתיב אני ה' הוא שמי. מלמד שהוא ושמו אחד הוא. א"ר אבהו, הכל נתן, אבל שמו הגדול לא נתן, ולא אוזיף לאחרון [מלוה לאחרים], דכתיב אני ה', לבדי, מלמד דשם זה לא נתן לשום נברא.

ועי' מ"מ זהר ח"ב קה ע"א: פי' בינה שנק' שם הגדול כמ"ש ומה תעשה לשמך הגדול (עי' מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ו) ואנו מתפללים שיתגדל שמה רבא שהיא בינה הנק' שם הגדול דהיינו שע"י הגלות נסתלקו נה"י דבינה מז"א ולעתידי יחזרו ויתחבר מי עם אלה שהם נה"י דאימא בז"א ואזי השם שלם.

הוא פי ה' אלהיכם¹⁵ והבן זה.

(ט כה): וְאֶתְנַפֵּל לְפָנָי ה' אֶת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפַּלְתִּי כִּי אָמַר ה' לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם:

ע"י רמב"ן: יאמר כי הוצרכתי להתנפל עליכם ארבעים יום וארבעים לילה על החטא הגדול הזה כי מתחלה אמר ה' להשמיד אתכם עד שאתפלל אל ה' ואומר אל תשחת עמך ונחלתך כי זאת היתה תפלתו קודם רדתו מן ההר וממנה נענה בוינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו (שמות לב יד) ולא הזכיר תפלת הארבעים יום וארבעים לילה כי ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים ומעם השמות הכתובים באל"ף דל"ת יו"ד ה"א פרשתיו (לעיל ג כד¹⁶):

(י י): וְאֶנְכִּי עִמָּדְתִּי בְּהַר כְּנִיָּמִים הָרְאשֻׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע ה' אֵלַי גַּם בְּפַעַם הַהוּא לֹא אָבָה ה' הַשְׁחִיתָךְ:

ע"י רמב"ן: ועל דרך האמת לא רצה שתהיה משחת ממנו שלא יהיה שמו הגדול¹⁷ עמך וכבר רמזתי זה הענין בסדר כי תשא (&):

(י יד): הֵן לַה' אֱלֹהֶיךָ הַשְּׁמַיִם וְשְׁמֵי הַשְּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ:

ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה – הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים, רק באבותיך השק ה', ירמוז לנפשות האבות שהן נאצלות מהאבות¹⁸, ולכך היו מרכבה במותם כאלו הם והם דבר אחד, וממעם זה הוא החשק והקשור והבחירה בזרעם וזה מבואר.

(י כ): אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבָּק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע:

¹⁵ ע"י תיקו"ז (יט ע"א): מלכות, פה, תורה שבעל פה קרינו לה.

¹⁶ וע"י עוד שמות לב י ודברינו שם.

¹⁷ ע"י זהר (ח"א דף פד ע"א): ועד בית אל (בראשית יג ג) לאתקנא אתריה ולחברא לון ביחודא שלים דהא מנגב ועד בית אל אשתכח רזא דחכמתא כדקא יאות אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה (שם) אהלה בה"א מאן אהלה דא בית אל אבן שלמה כדאמרן תו רשים ואמר אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה דכתיב (בראשית יב ז) ליהר"ה הנראה אליו וכדין ויקרא שם אברם בשם יהו"ה (בראשית יג ד) כדין אתדבק במהימנותא שלימתא.

תרגום: ועד בית אל לתקן את מקומו ולחברם ביחוד שלם שהרי "מנגב ועד בית אל" נמצא סוד החכמה כראוי. "אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה" "אהלה" בה"א. מי אהלה זה בית אל. אבן שלמה כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר "אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה" שכתוב "לה" הנראה אליו" ואז "ויקרא שם אברם בשם ה'" אז נדבק באמונה השלמה.

וע"י תיקו"ז סט ע"א שאבן שלמה היא מלכות. וע"י זהר (ח"א פ ע"א) שאהל"ה עם ה' היא רומז למידת המלכות.

¹⁸ ע"י תיקו"ז (עה ע"א): וביה אתקריאו תלת אבהן שביעיות כמה דאת אמר ויכל אלה"ם ביום השביעי וישבות ביום השביעי (בראשית ג ג) ויברך אלה"ם את יום השביעי ויברך אותו מסטרא דברכה ויקדש אותו מסטרא דקדושה וישבות בו מסטרא דיחוד ודא איהו ויכלו דאתכלילו ביה תלת אבהן דאינון ברזא דשמא דע"ב כגוונא דא חסד אתקרי גדול בגין דאיהו כללא דע"ב תיבין גבור"ה כללא דר"ו אתוון דאית בשמא דע"ב עמודא דאמצעייתא דאיהו ו' כליל כלא ודא איהו רזא ויעבר ה' על פניו (שמות לד ו) ע"ב ר"ו יהו"ה על פניו מאי פניו אנפוי דא וא"ו ו"ג מכילן דרחמי דאתמר בהון (ישעיה נד ז) וברחמים גדולים אקבצך גדולים ודאי מסטרא דחסד דאיהו הא"ל הגדול תרגום: ובו נקראו שלשת האבות שביעיות, כמו שנאמר "ויכל אלה"ם ביום השביעי" "וישבות ביום השביעי" "ויברך אלה"ם את יום השביעי" "ויברך אותך", מצד של ברכה, ויקדש אותו מצד של קדושה, וישבות בו מצד של היחוד. וזהו "ויכלך", שנכללו בו שלשת האבות, שהם בסוד השם של ע"ב, כדוגמא זה, חסד נקרא גדול, משום שהוא הכלל של ע"ב תיבות. גבור"ה הכלל של ר"ו אותיות, שיש בשם של ע"ב. העמוד האמצעי שהוא ו', כולל הכל. וזהו סוד "ויעבר יהו"ה על פניו", ע"ב ר"ו יהו"ה על פניו, מה זה פניו, פניו זה וא"ו, ו"ג מדות הרחמים, שנאמר בהם "וברחמים גדולים אקבצך", גדולים ודאי מצד של החסד, שהוא הא"ל הגדול.

ע"ר בחיי: וע"ד הקבלה כוון בזה החכם על החכמה דכתיב (איוב כח כח) הן יראת אדני היא חכמה¹⁹ ולכבוד החכמה ההיא הנעלמת שהחכמים שבארץ מבינים אותה דרש כן ודבר גדול היה דורש כל אתין שבתורה²⁰ כי יש בהם סודות נשגבים וזוים עצומים מורים על נפלאות תמים דעים וכענין שדרשו (במ"ר פי"ב סי' טו) (במדבר ז א) להקים את המשכן לרבות משכן אחר שהוקם עמו (בראשית כא א) וה' פקד את שרה לרבות שאר עקריות מלמד שכל העקריות נפקדו עמה וכן כיוצא באלו בכל אתין שבתורה שיש בכל אחד מהם ענין מפואר ומי חכם ויבן אלה נבון וידעם:
ועיי"ש: וע"ד הקבלה את ה' אלהיך תירא היא היראה מה שאין המחשבה משגת²¹ ואותו תעבוד היא החכמה וכן מצינו בירושלמי (ברכות ט ז) ואותו תעבוד²² אותו ואת תורתו היא

¹⁹ ע"י זהר (ח"א דף ל ע"ב): בראשית ברא אלהים רזא (במדבר טו כ) דראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה דא חכמה עלאה דאיהי ראשית.
תרגום: "בראשית ברא אלהים", סוד של "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" זו חכמה עליונה שהיא ראשית.

וע"י זהר (ח"ב רע"א ע"א): ד"א ויקחו לי תרומה ויקחו לקדש תרומה שהיא יו"ד והיא עשירי ומנלן דעשירי קדש דכתיב העשירי יהיה קדש לקדש ומאי נינהו קדש דכתיב וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם דכתיב ראשית חכמה יראת יי' אין חכמה אלא יראת השם.
תרגום: דבר אחר ויקחו לי תרומה ויקחו לי לקדש תרומה שהיא יו"ד והיא עשירי ומנלן לנו שעשירי קדש שכתוב (ויקרא כז) העשירי יהיה קדש לקדש ומהו קדש שכתוב וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם שכתוב ראשית חכמה יראת ה' אין חכמה אלא יראת השם.
²⁰ ע"י זהר (ח"א דף רמז ע"א): תא חזי ליוסף אתוסף ליה ברכה אחרא כמה דאת אמר מא"ל אביך ויעזרך וגו' (שם מט כה) האי קרא קשיא מא"ל אביך א"ל אביך יעזרך מבעי ליה מאי מא"ל אביך ולבתר יעזרך ואת שד"י וא"ל שד"י מבעי ליה כמה דכתיב (שם מג יד) וא"ל שד"י יתן לכם רחמים לפני האיש ויברכך יברכך מבעי ליה אלא אחסין ליה לעילא ותתא אחסין ליה לעילא מא"ל אביך דאיהו אחסנא עלאה אתר דאקרי שמים ויעזרך בגין דלא יחלף האי אתר לאתר אחרא וסיועא דליה ליהוי מאתר דא ולא מאחרא ואת שד"י מהו ואת שד"י אלא איהו דרגא אחרא תתאה דהא תנינן בכל אתר את יהו"ה דא שכינתא כמו (ישעיה ו א) וארא את יהו"ה את לרבות ואת לאכללא יום בלילה ולילה ביום כדכתיב (שם מט כה) ואת שד"י דהא מתמן נפקין ברכאן לברכא עלמין.
תרגום: בא וראה, ליוסף נוספה ברכה אחרת, כמו שנאמר, "מאל אביך ויעזרך" וגו'. פסוק זה קשה, "מאל אביך", צריך להיות אל אביך יעזרך, מה זה "מאל אביך" ואחר כך "ויעזרך". "ואת שד"י", צריך להיות כתוב ואל שד"י, כמו שכתוב "ואל שד"י יתן לכם רחמים לפני האיש". "ויברכך", צריך להיות כתוב יברכך. אלא הורישו מלמעלה ומטה. הורישו מלמעלה, "מאל אביך" שהוא ירושה עליונה, מקום שנקרא שמים. "ויעזרך", כדי שלא יחליף מקום זה למקום אחר. ושסיועו יהיה ממקום זה ולא מאחר. "ואת שד"י", מה זה "ואת שד"י", אלא זו דרגה אחרת תחתונה, שהרי שנינו, בכל מקום "את ה'" זו השכינה, כמו "וארא את ה'", את לרבות, ואת להכליל יום בלילה ולילה ביום, ככתוב "ואת שד"י", שהרי משם יוצאות ברכות לברך את העולמות.

ע"י זהר (ח"ב דף צ ע"א): רבי אלעזר אמר כבד את אביך דא קודשא בריך הוא ואת אמך דא כנסת ישראל את אביך את דייקא לאכללא שכינתא (ד"א עלאה) רבי יהודה אמר כבד את אביך סתם ואת אמך סתם דהא הוה במניינא את לרבות כל מה דלעילא ותתא.

תרגום: רבי אלעזר אמר כבד את אביך זה הקדוש ברוך הוא ואת אמך זו כנסת ישראל את אביך את דווקא להכליל שכינה (עליונה) רבי יהודה אמר כבד את אביך סתם ואת אמך סתם שהרי הכל היה במנין את לרבות כל מה שלמעלה ומטה.

ע"י טעמי המצות (כי תצא): ידוע שריבוי בנוקב' יען שעיקרה רבוי כי בתחלה נברא אדם ואח"כ לקח צלעו וריבבה ומשם נברא הנוקב' ולכך אתי"ן וגמ"ן שהם הריבויים בנוקבא אלא שגם הוא בלא' ואת הוא ברחל כי א"ת הוא כ"ב אתוין מא' עד ת'.

²¹ ע"י זהר (ח"א דף קיב ע"א): כתיב (דברים י כ) את יהו"ה אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע האי קרא אוקמוה אבל תא חזי ליהו"ה אלהיך תירא לא כתיב אלא את יהו"ה מאי את דא דרגא קדמאה אתר דחלא דקב"ה ובגין כך כתיב תירא דתמן בעי בר נש לדחלא קמי מאריה (קב"ה) בגין דאיהו ובי' (ב)דינא.

תרגום: כתוב "את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע". הפסוק הזה בארוהו. אבל בא וראה, לה' אלהיך תירא לא כתוב, אלא כתוב "את ה'". מה זה "את", זו הדרגה הראשונה, המקום של יראת הקדוש ברוך הוא, ולכן כתוב "תירא", ששם אדם צריך לירא לפני רבונו (הקדוש ברוך הוא), משום שהוא (בית) דין.

²² עיי"ש (ע"ב): ואותו תעבוד דא דרגא עלאה דקיימא על האי דרגא תתאה ולא מתפרשא לעלמין את ואותו דא בדא דבקין ולא אתפרשן מאי ואותו דא אתר ברית קדישא אות לעלמין דהא פולחנא

התורה שקדמה לעולם אלפים שנה ובו תדבק²³ הבינה כי שם תשובת הנשמות ובשמו תשבע לשון שבעה²⁴.

והנה הכל רמוז בפסוק זה (קהלת ז יט) מעשרה שלימים אשר היו בעיר וכן רמוזים בפסוק (דברי הימים א' כט יא) לך ה' הגדולה והנבורה והתפארת והנצה וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה באור כי כל²⁵ בין השמים והארץ²⁶ כי הוא השלום המכריע²⁷ וכן רמוזים עוד כלן בשיר השירים בפסוק (שיר השירים ה טו) שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז באורו כי שוקיו הם עמודים לשש²⁸ והרי הם שמונה יסוד ואל"ף דל"ת הרי הכל רמוז

לא שריא באת ולא ויהו למפלח אלא למדחל אבל פולחנא יהו לעילא ובגין כך ואותו תעבוד תרגום: "ואותו תעבוד", זו הדרגה העליונה שעומדת על הדרגה התחתונה הזו, ולא נפרדים לעולמים. "את" "ואותו" זה עם זה דבקים ולא נפרדים. מה זה "ואותו", זה מקום ברית קודש, אות לעולמים, שהרי עבודה לא שורה באות ואינו לעבוד אלא לירא, אבל העבודה היא למעלה, ולכן "ואותו תעבוד".

²³ עי"ש: ובו תדבק באתר דאיהו דבקוּתא לאתדבקה דאיהו גופא דשרי באמצעיתא תרגום: "ובו תדבק", במקום שהוא דבקוּת להדבק שהוא גוף ששורה באמצע.
²⁴ עי"ש: ובשמו תשבע אתר שביעאה דדרגין וסימניך (ירמיה ל ט) ואת דוד מלכם אשר אקים להם תרגום: "ובשמו תשבע", המקום השביעי של הדרגות, וסימן לדבר "ואת דוד מלכם אשר אקים להם".

עי' זהר (ח"א דף רד ע"ב): זכאה איהו בר נש דאסתמר למיהך בארח קשוט ולא תדבקה במאריה תדיר דכתיב (דברים י כ) ובו תדבק וכתיב (שם ו יג) את יהוה אלהיך תירא ואותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע ובו תשבע לא כתיב אלא ובשמו מאי תשבע כמה דאוקימנא למהוי מתדבק ברזא דמהימנותא שבעה דרגין לעילא עלאין על כלא רזא דשלימו דמהימנותא ורזא דשבעה דרגין דלתתא מנייהו דאינון חבורא חד וקשורא חד אלין באלין למהוי כלהו חד ובגין כך כתיב (מ"א ח סה) שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום וכלא חד וקשורא חד ועל דא כתיב (דברים ו יג) ובשמו תשבע מלעילא ומתתא זכאה איהו מאן דזכי לאתדבקה ביה בקב"ה כדקא יאות זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקב"ה פתח ליה אוצרין טבין קדישין בשעתא דאצטריך לקבלא צלותיה וכד"א [נ"א ומאן דמייחד אלין באלין עליה כתיב] (כדכתיב) (שם כח יב) יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב את השמים אלין אוצרין דלעילא ותתא שבעת ימים ושבעת ימים כלהו חד דכתיב את אוצרו הטוב את השמים אוצרו חד ואיהו את השמים (זכריה ד ב) שבעה ושבעה מוצקות ואינון חד

תרגום: אשרי האיש שנשמר ללכת בדרך אמת ולהדבק תמיד ברבוננו, שכתוב "ובו תדבק". (וכתוב "את יי אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק"). "ובשמו תשבע", ובו תשבע לא כתוב אלא "ובשמו", מה זה "תשבע", כמו שבארנו, להיות דבק בסוד האמונה. שבע דרגות למעלה עליונות על הכל, הסוד של שלמות האמונה, והסוד של שבע דרגות שלמטה מהם, שהם חיבור אחד וקשר אחד, אלו עם אלו, שכולם יהיו אחד. ולכן כתוב "שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום", והכל אחד וקשר אחד. ועל כן כתוב "ובשמו תשבע", מלמעלה ומלמטה. אשריו, (מי שזוכה להתדבק בקדוש ברוך הוא כראוי, אשרי הוא בעולם הזה ובעולם הבא. שהקדוש ברוך הוא פותח לו אוצרות טובים קדושים בשעה שיצטרך לקבלת התפלה, כמו שנאמר נ"א ומי שמיחד אלו עם אלו, עליו כתוב) "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים", אלו האוצרות שלמעלה ולמטה. שבעת ימים ושבעת ימים כולם אחד, שכתוב "את אוצרו הטוב את השמים". אוצרו אחד, והוא "את השמים", "שבעה ושבעה מוצקות", והם אחד.

²⁵ עי' זהר (ח"א יז ע"א): שהוא כינוי למידת היסוד.
²⁶ עי' תיקר"ז (צד ע"א): ויכלו כליל שמיא וארעא שמים אש ומים ודא שמאלא וימינא שמים עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו הארץ שכינתא תתאה וכל צבאם נצח והוד דאינון צבא השמים בגין דאיהו כליל שבע ספירן.

תרגום: ויכלו כולל שמים וארץ שמים אש ומים וזה שמאל וימין שמים העמוד האמצעי כולל את שניהם הארץ השכינה התחתונה וכל צבאם נצח והוד שהם צבא השמים משום שהוא כולל שבע ספירות.

²⁷ עי' זהר (ח"ג דף קטו ע"ב): ת"ח כתיב ונתתי שלום בארץ הוא יסוד דאיהו שלמא דארעא שלמא דביתא שלמא דעלמא ויסרתי אתכם אף אני שבע מאי שבע דא צדק הא ודאי ברית ובג"כ דברי הברית ניהו.

תרגום: בא וראה כתוב "ונתתי שלום בארץ" הוא יסוד, שהוא שלום הארץ, שלום הבית, שלום העולם. "ויסרתי אתכם אף אני שבע", מה זה שבע, זה צדק, הרי ודאי הברית, ולכן דברי הברית הם. ועי' שם (רעג ע"ב): ח"י מצד יסוד הנקרא שלום שנאמר וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך יי'.

תרגום: ח"י מצד יסוד הנקרא שלום שנאמר ובריתי שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'.
²⁸ עי' זהר (ח"ג צ ע"ב): חתום חתמה תורה חתימה דאורייתא דאיהי תורה שבכתב באן אתר

בפסוק זה וכן בפרשה (משלי ח כב) ה' קנני ראשית דרכו²⁹ שאמר (שם כד) באין תהומות והרים וארץ וזה מבואר.

(י כא): הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה את הגדלת ואת הנוראת האלה אשר ראוי עיניך:

עי' ר' בחיי: וע"ד הקבלה הוא תהלתך אלהי ישראל³⁰ והוא אלהיך השם המיוחד³¹ וכן גלה לך הכתוב כי ישראל נתונים לשתי מדות אלו הוא שאמר (דברים כו יט) ולתתך עליון לתהלה ולשם ולתפארת לתהלה שהוא השם ולתפארת השם המיוחד והכוונה לומר כי התהלה שהוא השם³² בו התפארת מדת רחמים במדת הדין וכענין שכתוב (תהלים פט יח) כי תפארת עוזמו אתה.

(י א): כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא בארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקיף בגג הירק:
עי' רמב"ן: כאשר ה' אלהיך ידרוש אותה וכו' ויש בו סוד עמוק כי הארץ הזאת נדרשת בכל³³ והיא הכל וכל הארצות מתפרנסות ממנה באמת:

בלמודי אלן נביאי כד"א ויקם את העמוד הימני ויקרא שמו יכין ויקם את העמוד השמאלי ויקרא שמו בועז ומתמן אתפרשן אורחין לנביאי מהימני וקיימי אלן בקיומא לגופא לשית טהירין הה"ד שוקיו עמודי שש וכלא לא קיימא אלא בשלימו ולא שרייא קדוש' דכלא אלא בשלימו כד מתחבראן דא בדא כלא הוא שלים כלא הוא חד לא אתפגי' אתר וע"ד אקרי כ"י שלם כד"א ומלכי צדק מלך שלם ויהי בשלם סכו ובג"כ לא שרייא כלא אלא באתר שלים.

תרגום: חתום חותמה תורה, חתימה של התורה שהיא תורה שבכתב, באיזה מקום בלמדי אלו הנביאים, כמו שנאמר ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין, ויקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בועז, ומשם נפרדות הדרכים לנביאים הנאמנים, ואלה עומדים בקיום לגוף לששת האורות, זהו שכתוב שוקיו עמודי שש, והכל לא עומד אלא בשלמות, ולא שורה קדושה של הכל אלא בשלמות כשמתחברים זה עם זה, הכל הוא שלם, הכל הוא אחד, לא נפגם המקום, ולכן נקראת כנסת ישראל שלם, כמו שנאמר ומלכי צדק מלך שלם, ויהי בשלם סוכו, ולכן לא שורה הכל אלא במקום שלם. ועי' שם (רפב ע"א): נצח והוד לקבליהו יכין ובוועז.

ועי' תיקו"ז (קכג ע"א): קוצותיו אלן שית קצוות דאינון ה"א שית פרקין דכלילן בתרין שוקין דאינון יום חמישי ויום ששי דעלייהו אתמר שוקיו עמודי שש. תרגום: קוצותיו אלו שש קצוות שהן ה"א ששה פרקים שכלולים בשתי שוקים שהם יום חמישי ויום ששי שעליהם נאמר שוקיו עמודי שש.

²⁹ עי' תיקו"ז (יב ע"ב): פקודא רביעאה במלת בראשית דא אורייתא דאתמר בה ה' קנני ראשית דרכו (משלי ח כב) ודא שכינתא תתאה דאיהי ראשית לנבראים ואיהי אחרית לחכמה עלאה ובגינה אתמר מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו י).

תרגום: מצוה רביעית במלת בראשית זו תורה, שנאמר בה ה' קנני ראשית דרכו. וזו שכינה תחתונה, שהיא ראשית לנבראים, והיא אחרית לחכמה עליונה, ובגללה נאמר "מגיד מראשית אחרית".

³⁰ עי' זהר (ח"א יח ע"א): (ו)עד הכא בדרגא [דא] אתייחד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא עלמא דאתגלייא [אתייחד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא] איהו עלמא דתתא"ה (ישעיה ו א) ואראה את אדני' (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל (במדבר יד י) וכבוד יהו"ה נראה (שם יז ז) וירא כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה ודא איהו רזא ותראה היבשה (שם) [כמראה הקשת זה חי עלמין וזהו] (בראשית ט יג) את קשתי נתתי בענן [דא מלכות] נתתי מן יומא דאתברי עלמא.

תרגום: עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר. העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון, "ואראה את ה'", "ויראו את אלהי ישראל", "וכבוד ה' נראה", "וירא כבוד ה'", "כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'". וזהו סוד "ותראה היבשה". "כמראה הקשת" זה חי העולמים, וזהו "את קשתי נתתי בענן", זו מלכות, נתתי מיום שנברא העולם.

³¹ עי' לעיל פרשת בראשית הערה 9.

³² עי' שער מאמרי רשב"י: ונורא הוא ת"ת המחבר שתי תהלות יחד תהלה עליונה בינה ותהלה תתאה מלכות ולפיכך נקרא נורא תהלות.

³³ עי' דבריו לעיל בראשית כד א.

(יא יב): אַרְצֵן אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֹתָהּ תִּמְיֵד עֵינַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה:

ע"י ר' בחיי: וע"ד הקבלה ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד זו ביהמ"ק של מעלה³⁴ שעליו אמר הכתוב (ישעיה סו א) והארץ הדום רגלי³⁶³⁵ כי רגלי האדם סופו ועל כן הזכיר

³⁴ ע"י זהר (ח"א דף צה ע"ב): פתח אידך ואמר (קהלת י יז) אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו וכתוב (שם טז) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו הני קראי קשיין אהדי ולא קשיין האי דכתיב אשריך ארץ דא ארץ דלעילא דשלטא על כל אינון חיין דלעילא ובגין כך אקרי ארץ החיים ועלה כתיב (דברים יא יב) ארץ אשר יהו"ה אלהיך דורש אותה תמיד וכתוב (שם ח ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה לא תחסר כל בה דייקא. תרגום: פתח אחר ואמר, "אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו". וכתוב "אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו". הפסוקים הללו קשים זה על זה, ולא קשים. זהו שכתוב אשריך הארץ הזאת, הארץ שלמעלה ששולטת על כל אותם החיים שלמעלה, ולכן נקראת ארץ החיים. ועליה כתוב "ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד", וכתוב "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה". "לא תחסר כל בה" במדויק.

וע"י זהר (ח"ב ה ע"ב): כהא דתניא אמר רבי יהודה מאי דכתיב (במדבר ז א) ויהי ביום כלת משה כלת כתיב ביומא דעאלת כלה לחופה ושכינתא דא היא כלה אתי מלבנון תבאי מאתר בי מקדשא דלעילא.

תרגום: כמו זה ששינוי אמר רבי יהודה מה זה שכתוב ויהי ביום כלת משה כתוב כלת ביום שנכנסה כלה לחפה ושכינה זו הכלה אתי מלבנון תבואי ממקום בית המקדש שלמעלה

³⁵ ע"י זהר (ח"ב פה ע"ב): והארץ הדום רגלי, שמים שמים עלאין, וארץ ארץ עלאה. ³⁶ ע"י זהר (ח"ב פטו ע"ב): אוקמוה במתניתין ולא עוד אלא יתיר אמרו נדרים על גבי שבועות עולין וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו וכל הנודר כאילו נודר בחיי המלך.

אמר לון רעיא מהימנא מארי דמתיתאן ידענא בכו דאתון ידעין אבל ההוא דמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחדש לן חדושין דהא ודאי אמר קהלת (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש אבל למעלה מן השמש יש לו ובסתרי תורה אנא בעינא למימר (תהלים פד יב) שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם צבאות בעלמא דיליה ולא בעלמא דהדיוט אף על גב דזה לעומת זה עשה האלהי"ם מגו חשוכא נפיק נהורא.

ובודאי עלמא דאתי בינה איהי למעלה מהשמש דאיהו עמודא דאמצעייתא נדרים מתמן על גבי שבועה עולים וחלין על דבר שאין בו ממש בגין דשבועה איהו עלמא דין דלית ליה קיומא אלא על יסוד הדא הוא דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם וביה אומאה דכתיב (רות ג יג) חי יהו"ה שכבי עד הבקר דשכינתא תתאה כותל מערבי דיורא דיליה על שם דאיהו תל שהכל פונים בו כ"ו ת"ל יהו"ה כ"ו ודאי שכינתא איהו תל דיליה על שם (שיר ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו והאי קוץ הוא אחד בין א"ח ובין ד' הדא הוא דכתיב (ד"ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ ותרגם יונתן דאחיד בשמיא ובארעא.

ועליה אוקמוה מארי מתניתין בחגיגה על מה העולם עומד על עמוד אחד ששמו צדיק שנאמר (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם ובודאי איהו ברית דשבועה דעליה קיימין א"ח ד' דאינון שמיא וארעא דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי א"ח שמים הדא הוא דכתיב (מ"א ח ל) ואתה תשמע השמים ד' הארץ הדא הוא דכתיב (ישעיה סו א) והארץ הדום רגלי. ובגין דברית אחיד בין שמיא וארעא וביה שבועה הדא הוא דכתיב חי יהו"ה שכבי עד הבקר מאן דאומי בשמיה לשקרא כאילו הרס בניינא דשמיא וארעא וואהדר עלמא לתהו ובהו דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן אחד ישתאר אחר סמא"ל באתריה שקר וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על שקר וקושטא קאי שקרא לא קאי הרס בניינא ונפלו שמיא וארעא.

והאי איהו כאילו (איכה ב א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל דמאן יהיב ארץ בשמים דקאמר השליך משמים ארץ אלא ודאי דא שכינתא ותפארת עמה דלא אתפרש מינה בנפילו דילה לקיים בה (ישעיה מב ח) אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ומנלן דאמת נפל עמה דכתיב (דניאל ח יב) ותשלך אמת ארצה ומאן דאומי בקושטא הוא מקיים (תהלים פה יב) א'מת מ'ארץ ת'צמח דאיהו עמודא דאמצעייתא דביה איהו קיימא בניינא הדא הוא דכתיב ברא' אלהי"ם את' ולבתר השמים ואת הארץ.

ובגין דשבועה איהו בניינא דעלמא דא לית ליה קיומא בלא יסוד דבר שיש בו ממש נדר דאיהו עלמא דאתי על גבי שבועה סליקת ואיהי חלה על דבר שאין בו ממש דלא צריכה יסוד לקיימא עליה דאיהו ברית דביה תשמיש המטה ובגין דא ביום הכפורים עלמא דאתי דביה תקינו כל נדרי אסור בתשמיש המטה.

תמן אות ברית י' איהי תגא על ספר תורה צדיק כמה דאוקמוה העולם הבא אין בו לא אכילה ולא

בה ה' אלהיך³⁷ ומוזה נקרא ביהמ"ק של מטה (ישעיה סד י) בית קדשנו ותפארתנו כלומר ביתו של קדשנו ותפארתנו כי קדשנו הוא הכבוד³⁸ וזהו סוד הכתוב (תהלים צו ו) עוז

שתיה ולא תשמיש המטה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. ובגין דלית (ס"א דאית) שמוש בעלמא דין בתגא אוקמוה מארי מתניתין כל המשתמש בתגא חלף דתגא לתתא בעלמא דין איהו נקודה שמושא דאתוון אבל בעלמא דאתי לית שמושא באתוון ובגין דא ספר תורה לית ביה נקודה באתווי אלא תגין ובגין דא מאן דמשתמש בספר תורה חלף והכי מאן דמשתמש במי ששונה הלכות עליה אוקמוה רבנן דאשתמש בתגא חלף. תרגום: והרי פשוטה במשנה ולא עוד אלא יותר אמרו נדרים על גבי שבועות עולים וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו וכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך. וכו' ובודאי בעולם הבא בינה היא למעלה מהשמש שהוא עמוד האמצעי משם עולים נדרים על גבי שבועה וחלים על דבר שאין בו ממש משום שהשבועה היא העולם הזה שאין לו קיום אלא על יסוד זה שכתוב וצדיק יסוד עולם. ובו שבועה שכתוב חי ה' שכבי עד הבוקר ששכינה תחתונה כתל מערבי הוא הדיוור שלה על שם שהוא תל שהכל פונים בו כ"ו ת"ל ידו"ד כ"ו ודאי שכינה היא תל שלו על שם קוצותיו תלתלים שחרות כעורב ופרשוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו והקוץ הזה אחוז בין א"ח ובין ד' זהו שכתוב כי כל בשמים ובארץ ותרגם יהונתן שאחוז בשמים ובארץ.

ועליו בארו בעלי המשנה בחגיגה על מה העולם עומד על עמוד אחד ששמו צדיק שנאמר וצדיק יסוד עולם ובודאי הוא ברית של שבועה שעליו עומדים א"ח ד' שהם שמים וארץ שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי א"ח שמים זהו שכתוב ואתה תשמע השמים ד' הארץ זהו שכתוב והארץ הדם רגלי.

ומשום שברית אחוזה בין שמים וארץ ובה שבועה זהו שכתוב חי ה' שכבי עד הבוקר מי שנשבע בשמו לשקר כאלו הרס את בנין השמים והארץ והחזיר את העולם לתהו ובהו שאם אדם יזיז הקוץ של ד' מן אחד ישאר אחר סמא"ל במקומו שקר וכאלו אותו איש בונה שמים וארץ על שקר ואמת עומד שקר לא עומד הרס הבנין ונפלו שמים וארץ.

וזוהו כאלו השליך משמים ארץ תפארת ישראל שמי נותן ארץ בשמים שאמר השליך משמים ארץ ודאי זו שכינה ותפארת עמה שלא נפרד ממנה בנפילתה לקיים בה אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ומנין לנו שאמת נפל עמה שכתוב ותשלך אמת ארצה ומי שנשבע אמת הוא מקיים א"מת מ"ארץ ת"צמח שהוא העמוד האמצעי שבו הבנין קיים זהו שכתוב בר"א אלה"ם א"ת ואחר כך השמים ואת הארץ.

ומשום ששבועה היא בנין של העולם הזה אין לו קיום ללא יסוד דבר שיש בו ממש נדר שהוא עולם הבא עולה על גבי שבועה והוא חל על דבר שאין בו ממש שלא צריכה יסוד לעמד עליו שהוא ברית שבו תשמיש המטה ולכן ביום הכפורים העולם הבא שבו תקנו כל נדרי אסור בתשמיש המטה. שם אות ברית י' היא תג על ספר תורה צדיק כמו שבארוה העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש המטה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

ומשום שאין שמוש בעולם הזה בתג בארו בעלי המשנה כל המשתמש בתגא חלף שתג למטה הוא בעולם הזה הנקדה שמוש האותיות אבל בעולם הבא אין שמוש באותיות ולכן בספר תורה אין נקוד באותיותיו אלא תגים ולכן מי שמשתמש בספר תורה חולף וכך מי שמשתמש במי ששונה הלכות עליו בארו רבותינו שהמשתמש בתגא חולף.

³⁷ עי' במדבר ט ח שזו ה' אחרונה, וכן עי' לקמן לא ג ש"ה' אלהיך" היא כינוי למידת המלכות. ³⁸ עי' תז"ח (טו ע"ד): מכאן ואילך סתרי אורייתא וטעמי אורייתא קום בוצינא קדישא אפתח מלין קמי שכינתא לנחתא נביעו לגבה ממשחא קדישא דאתמר בה (שמות כז) שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד דאיהי שכינתא דאתמר בה (משלי כו) נר ה' נשמת אדם בגינה אתמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה והכי לא תכבה נשמתה דמאן דיתעסק בה תמיד אל תתנו דומי לקודשא בריך הוא עד דיתער לגבה דשרגא לית שכיבו לגבה הדא הוא דכתיב למען יזמרך כבוד ולא ידם דאיהי כבוד דילה יקרא דילה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה

תרגום: מכאן ואילך סתרי תורה וטעמי תורה קום המנורה הקדושה פתח דברים לפני השכינה להוריד אליה נביעה משמן קדוש שנאמר בו (שמות כז) שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד שהיא השכינה שנאמר בה (משלי כ) נר ה' נשמת אדם בגללה נאמר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה וכך לא תכבה נשמתו של מי שיתעסק בה תמיד אל תתנו דמי לקדוש ברוך הוא עד שיתעורר אליה שהנר לא שוכך אצלו זהו שכתוב למען יזמרך כבוד ולא ידם שהיא כבודו יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה.

עי' זהו (ח"ב נט ע"א): אבל ההיא מלה דאיהי פולחנא דמריה דא סליק (אקרי) לעילא מן שמשא ואתעביד מניה הבל קדישא ודא הוא זרעא דזרע בר נש בההוא עלמא ומה שמיה צדקה דכתיב (הושע יב) זרעו לכם לצדקה האי מדבר ליה לבר נש כד תפוק נשמתיה מיניה וסלקא לה באתרא דכבוד דלעילא אשתכח לאתצררא בצרורא דחיי הדא הוא דכתיב (ישעיה נח ח) והלך לפניך צדקך בגין לדברא לך לסלקא לך (מן אתר) לאתר דאקרי כבוד יהו"ה דכתיב (שם) כבוד יהו"ה יאספק.

(יא יג): וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ מִשְׁמַעוֹ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעִבְדוֹ כְּכֹל לְבַבְכֶם וּכְכֹל נַפְשְׁכֶם:

ע"י ר' בחיי: וכן תצטרך לדעת כי מימות משה עד אנשי כנסת הגדולה היתה התפלה בישראל בלתי מסודרת בתקון שוה לכלן אבל היה כל אחד מתפלל ועושה מליצה לעצמו כפי ידיעתו⁴⁰ וחכמתו עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ותקנו תפלה זו של י"ח כדי שתהיה מסודרת בפי הכל ולכך תקנוה בלשון פשוט מובן כדי שלא יתבלבלו הרעיונים בהכנת הלשון ושיהיו כל ישראל שוין בה בין חכמים בין טפשים אמנם תקנו אותה בכוונה גדולה ובהשגחה יתרה במה שהיא מסודרת שלש ברכות של שבת לפני התפלה והן אבות וגבורות וקדושת השם ושלש לאחריה והן עבודה והודאה וברכת כהנים וסדרו לנו באמצע י"ב ברכות שהן כלל כל צרכי האדם וכל זה לא היה במקרה כי אם בעיון גדול מוכרח ומוצרך ואם תשתכל בשם הגדול המיוחד המתחלק ל"ב צרופין והסימן בו ז"ה שמי לעלם⁴¹ תמצא שלשה שמות ראשונים כנגד האבות וגבורות וקדושת השם, שלשה שמות אחרונים כנגד עבודה והודאה וברכת כהנים, ששה שמות האמצעים כנגד שש ברכות שהן: אתה חונן, השיבנו, סלח לנו, גאולה, רפואה, ופרנסה. ויש לך להוסיף פנים ואחור בששה הנשארים שהם: קבוץ גלויות, משפט, על הצדיקים, בנין, מלכות, תפלה. וברכת המינין אין בשם הזה

תרגום: אבל אותו דבר שהוא עבודת רבונו זה עולה (נקרא) למעלה מן השמש ונעשה ממנו הבל קדוש וזהו הזרע שזרע האדם באותו עולם ומה שמו צדקה שכתוב זרעו לכם לצדקה. זהו מה שמנהיג את האדם כשתצא ממנו נשמתו ועולה לה למקום של כבוד שלמעלה נמצא להצטרך בצרור החיים זהו שכתוב והלך לפניך צדקך כדי להנהיג אותך להעלות אותך (ממקום) למקום שנקרא כבוד ה' שכתוב כבוד ה' יאספך.

³⁹ ע"י זהר (ח"א רלב ע"ב): פתח רבי יוסי ואמר (תהלים צט ד) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו' ועז מלך משפט אהבו דא קב"ה ועז מלך תוקפא דאתקף קב"ה לאו איהו אלא במשפט דהא במשפט אתקיים ארעא כמה דאת אמר (משלי כט ד) מלך במשפט יעמיד ארץ ובגין כך ועז מלך משפט אהב ולא (אתקף) ואתתקנתו כנסת ישראל אלא במשפט בגין דמתמן אתזנת (כל ארעא) וכל ברכאן דנטלא מתמן נטלא ובגין כך ועז מלך משפט אהב כל תאיבו וכל רחימו דילה לקביל משפט אתה כוננת משרים רזא דתרין כרובים לתתא דאינון תקונא ויישובא דעלמא והא אתמר תרגום: פתח רבי יוסי ואמר, "ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים" וגו'. "ועז מלך משפט אהב", זה הקדוש ברוך הוא. "ועז מלך", תוקף שמחזק הקדוש ברוך הוא אינו אלא במשפט, שהרי במשפט עומדת הארץ, כמו שנאמר "מלך במשפט יעמיד ארץ". ולכן "ועז מלך משפט אהב". ולא נתקנת כנסת ישראל אלא במשפט, משום שמשם נזונית, וכל הברכות שנוטלת, היא נוטלת משם, ולכן "ועז מלך משפט אהב", כל התשוקה וכל האהבה שלה כנגד המשפט. "אתה כוננת מישרים", סוד של שני הכרובים למטה, שהם תיקון וישוב העולם, והרי נתבאר.

⁴⁰ ע"י רמב"ם (הלכות תפלה ונשיאת כפים פרק א הלכה ד) כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע נתערבו בפרס ויון ושאר האומות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נתבלבלו שפתם והיתה שפת כל אחד ואחד מעורבת מלשונות הרבה וכיון שהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צורכו בלשון אחת אלא בשיבוש שנאמר ובניהם חצי מדבר אשדודית וגו' ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם ומפני זה כשהיה אחד מהן מתפלל תקצר לשונו לשאול חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש עד שיערבו עמה לשונות אחרות וכיון שראה עזרא ובית דין כך עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על הסדר שלש ראשונות שבח לה' ושלש אחרונות הודיה ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הציבור כולן כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלימה כתפלת בעלי הלשון הצחה ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג: ⁴¹ ע"י ספר הפליאה: הו"ה ד' אותיות הם ומתגלגלים ב"ב היות ומ"ח אותיות, אהיה ד' אותיות הם וכו' זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור ר"ל זה עולה י"ב.

כנגדו כי היא כנגד מדת הדין⁴², ואל הכבוד הרעים⁴³ שהוא במזמור (תהלים כט ג) הבו לה' בני אלים, מוסף על י"ח אזכרות שבו. ותקנו אותה כדי שתהיה מדת הדין מתוחה כנגדה וכנגד האויבים, ונכלל עוד בזה הכנעת יצר הרע שבאדם שהוא מכלל האויבים והוא מחלק מדת הדין.

(יא כב): כִּי אִם שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַהֲבָהּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לְלֶכֶת בְּכָל דְרָכָיו וּלְדַבְּרָהּ בּוֹ:
 עי' רמב"ן: ויתכן שתכלול הדביקה לומר שתהיה זוכר השם ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו ולבו איננו עמדם אבל הוא לפני ה' ויתכן באנשי המעלה הזאת שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים⁴⁴ כי הם בעצמם מעון לשכינה⁴⁵ כאשר רמז בעל ספר הכוזרי וכבר הזכרתי מזה בפרשת העריות (ויקרא יח ד) ומה שאמר יהושע כאשר עשיתם עד היום כי בהיותם במדבר וענן ה' עליהם והמן יורד מן השמים והשלו עולה והבאר לפנייהם תמיד וכל מעשיהם בידי שמים בדברים נסיים הנה מחשבתם ומעשיהם עם השם תמיד ולכן יזהירם יהושע שגם עתה בארץ בהסתלק מהם המעשים הנפלאים ההם תהיה מחשבתם בהם תמיד לדבקה בשם הנכבד והנורא ולא תפרד כוונתם מן השם:

⁴² עי' זהר (ח"ג רנ ע"א): ועוד מכל החי ח"י ברכאן דצלותא מאינון ט' ט' ברכתא דמינין בה אשתלימו י' ספיראן מעילא לתתא ומתתא לעילא ואיהו לקבל נח ועוד מכל החי שכינתא אגינת על אלין דנטרין י' אות שבת בתחומא דיליה דאיהו ח' אלפים תרין אלפין לכל צד.
 תרגום: ועוד "מכל החי", ח"י ברכות התפלה, מהן תשע תשע, ברכת המינים בה נשלמות עשר ספירות ממעלה למטה וממטה למעלה, והיא כנגד נח. ועוד "מכל החי", השכינה מגינה על אלו ששומרים י', אות שבת בתחום שלו, שהוא שמונת אלפים, אלפיים לכל צד.
⁴³ עי' ברכות דף כח ע"ב): אמר רבי לוי ברכת הצדוקים ביבנה תקנוה כנגד מי תקנוה אמר רבי לוי לרבי הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני כנגד אל הכבוד הרעים.
⁴⁴ עי' זהר (ח"ג דף כה ע"א): רבי יצחק אמר הא אוקמוה נפש כד מתעטרא כנסת ישראל במלכא קדישא אתעטר ואקרי צרורא דחיי בגין דבה אתקשר כלא.
 תרגום: רבי יצחק אמר הרי פרשוה נפש כשכנסת ישראל מתעטרת, במלך הקדוש מתעטרת, ונקראת צרור החיים, משום שבה הכל נקשר.
⁴⁵ עי' מדרש רבה בראשית פרשה מז פסקה ו: אר"ל האבות הן הן המרכבה שנא' ויעל אלהים מעל אברהם ויעל מעליו אלהים (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו.